

Tampereen yliopisto

Leikittämisen vaikutus aran kissan rohkaisussa

Leikittäjää kohti suuntautuvan liikkeen lisääminen leikin avulla

Katja Nortunen-Ilman

16.5.2022

Käyttäytymisanalyysiperusteinen eläinkouluttajien koulutus

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO
2. MENETELMÄ
 - 2.1. Ympäristö
 - 2.2. Kohde-eläimet
 - 2.3. Työturvallisuus
 - 2.4. Valmistelut
 - 2.5. Koulutussuunnitelma
 - 2.6. Toteutus
 - 2.7. Mittaus
3. TULOKSET
 - 3.1. Kissa 1
 - 3.2. Kissa 2
 - 3.3. Kissa 3
 - 3.4. Kissa 4
4. POHDINTA

1. JOHDANTO

Suomen eläinsuojelu SEYn selvityksen mukaan Suomessa hylätään tai kuolee kodittomana vuosittain noin 20 000 kissaa, näistä eläinsuojeluyhdistyksiin toimitetaan vuosittain noin 7500–8000 kissaa löytöeläimenä. (Kosonen, 2019) Turun eläinsuojeluyhdistys Tesy ry hoitaa vuosittain noin 800 kissaa, joista noin 250 adoptoidaan uusiin koteihin. Suurin osa kissoista on kiinniotettuja löytöeläimiä, mutta mukana on myös omistajan luovuttamia sekä loukutettuja populaatiokissoja niin sisä- kuin ulkotiloista. Kissoista osa on käsiteltävissä tai täysin kesyjä, mutta suuri osa on arkoja ja vaativat pidemmän sopeutumisen.

Kesyt ja käsiteltävät kissat adoptoidaan nopeammin kuin arat ja vastaavasti aggressiiviset ja vaikeasti käsiteltävät kissat päätyvät useammin etsimään uutta kotia (Fritz, ym 2022) ja jotta kissalle löydettäisiin uusi koti nopeammin, ottaen toki huomioon muutkin tekijät kuin vain kissan arkuus, olisi löydettävä toimintatapoja, joilla kissan ihmiseen kohti suuntautuvaa myönteistä käyttäytymistä voitaisiin lisätä. Tesyllä on vapaaehtoisia, jotka käyvät viettämässä aikaa kissojen seurassa ja tässä opinnäytetyössä haluttiin selvittää, lisääkö leikittäminen aran kissan ihmistä kohti suuntautuvaa liikettä. Leikittäminen valikoitui koulutustavaksi koska se ei vaadi erityisiä koulutustaitoja, kuitenkin leikittäjän tulisi osata tulkita kissan käyttäytymistä ja eleitä. Lisäksi leikittäminen on toteutettavissa rajoitetuissakin olosuhteissa, kuten esimerkiksi eläinhoitolan häkkitiloissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisäksi luoda materiaalia Tesyn käyttöön jaettavaksi vapaaehtoisille ja kissoja adoptoiville henkilöille. Materiaalin avulla on tarkoitus nopeuttaa kissan kotiutumisprosessia auttamalla kissan kanssa toimivia tulkitsemaan kissan käyttäytymistä ja antamalla ideoita erilaisista tavoista olla vuorovaikutuksessa kissan kanssa. Tietoa aran kissan totuttamisesta ihmiseen on suomeksi saatavilla lähinnä eri yhdistysten ja eläinsuojien blogiteksteinä ja niissä on valtavasti vaihtelua eri tapojen kesken. Toinen ääripää suosittelee pakkosylittelyä, toinen täysin kissan ehdoilla ajan myötä tapahtuvaa tottumista. Ehdotettujen keinojen toimivuudesta ei ole tarjolla mitattua tutkimusdataa, mutta on mahdollista, että esimerkiksi kosketukseen pakottaminen ja pakenemisen estäminen, epämukavalta tuntuva tapa silittää,

puutteellinen muiden kissojen seura sekä kivut voivat johtaa ihmistä kohti suuntautuvan aggressiivisuuden esiintymiseen (Fritz, ym 2022).

2. MENETELMÄ

2.1. YMPÄRISTÖ

Eläimiä koulutettiin Turun eläinsuojeluyhdistyksen tiloissa niin kutsutussa Kissatalossa. Kissatalo on puinen omakotitalo, johon on rakennettu eri huoneisiin eläinsuojelumääräysten mukaisia kissahäkkejä. Koulutetuista eläimistä (4 kpl) kolme eli häkissä yksin, neljäs oli ensimmäisen harjoituskerran pentujensa kanssa ja kolme harjoituskertaa yksin. Häkit 1–3 sijaitsivat alakerrassa samassa huoneessa ja häkki 4 yläkerrassa eri huoneessa.

Häkissä 1 oli kaksitasoinen kiipeilypuu, kankainen peti ja hiekkalaatikko. Lattialla oli mattoja ja ruoka- ja vesikupit. Kissahäkistä oli näkymä vastapäätä oleviin kahteen häkkiin. Häkissä oli kolme umpinaista seinää, katto ja oviseinä olivat verkkoa. (Kuva 1)

Häkissä 2 oli makuulaatikolla varustettu kiipeilypuu, lattialla peti ja hiekkalaatikko sekä matto. Ruoka- ja vesikupit olivat lattialla. Häkistä oli näkymä vastapäisiin kahteen kissahäkkiin. Häkin kaksi seinää olivat umpinaisia, yhdellä seinällä oli pinnoitettu ikkuna, joka päästi valoa läpi mutta ei antanut näkyvyyttä ulos, katto ja oviseinä olivat verkkoa. (Kuva 2)

Häkissä 3 oli korkea kiipeilypuu kolmella tasolla, lattialla kankainen peti ja hiekkalaatikko. Ruoka- ja vesikupit olivat lattialla. Häkin kaksi seinää oli umpinaisia, yhdellä seinällä oli pieni osa pinnoitettua ikkunaa, joka päästi valoa läpi mutta ei antanut näkyvyyttä ulos. Katto ja oviseinä olivat verkkoa. (Kuva 3)

Neljäs häkki oli suurempi pentuehäkki. Häkissä oli iso kiipeilypuu, kaksi hiekkalaatikkaa sekä ruoka- ja vesikupit lattialla. Kaksi seinää oli umpinaisia, yhdellä seinällä oli pinnoitettu ikkuna, joka päästi valoa läpi mutta ei antanut näkyvyyttä ulos. Katto ja oviseinä olivat verkkoa. Koulutussessioiden myötä häkkiin lisättiin piilopaikaksi pyyhkeellä peitetty kuljetuslaatikko, jonka ovi oli poistettu. (Kuva 4)

Häkkien vertailu taulukossa 1.

	HÄKKI 1	HÄKKI 2	HÄKKI 3	HÄKKI 4
KIIPEILYPUU	x	x	x	x
PIILOPAIKKA		x		x
PETI	x	x	x	x
IKKUNA		x		x
NÄKYVYYS MUIHIN HÄKKEIHIN	x	x		

Taulukko 1. Häkkien ominaisuudet.

Kuva 1. Häkki 1

Kuva 2. Häkki 2

Kuva 3. Häkki 3

Kuva 4. Häkki

2.2. KOHDE-ELÄIMET

Kohde-eläiminä oli neljä kissaa. Kissoista kaikki olivat arkoja ja yksi käyttäytyi pelokkaasti ja aggressiivisesti häkkiin mentäessä. Käyttäytyminen ilmeni paikalleen jähmettymisenä tai kauemmaksi siirtymisenä, sähisemisenä, matalaksi painautumisena, korvien asento tiukasti päätä myöten ja pupillit olivat suuret.

Kissa 1. Raidallinen uros, ikä arviolta 1–2 vuotta, populaatiokissa sisätiloista, omistaja luovutti eläinsuojeluyhdistykselle. Kastroitu yhdistyksen toimesta. Oli kiinnostunut lelusta, mutta kissa pysytteli koko ajan häkin reunoilla ja etäällä kouluttajasta.

Kissa 2. Raidallinen uros, ikä arviolta 1–2 vuotta, populaatiokissa sisätiloista, omistaja luovutti eläinsuojeluyhdistykselle. Kastroitu yhdistyksen toimesta. Kissa pysytteli alkuun pääosin piilossa, mutta reagoi leluihin.

Kissa 3. Musta valkoisin merkein, naaras, ikä arviolta 2–4 vuotta. Populaatiokissa, tiine tullessaan eläinsuojeluyhdistykselle.

Kissoista kaikkein arin. Pieni yksilö, joka pysytteli jokaisen koulutussession ajan samassa paikassa kiipeilypuun ylätasolla. Sähisi häkkiin mentäessä ja sieltä poistuttaessa.

Kissa siirtyi toiselle yhdistykselle koulutusprosessin ollessa kesken.

Kissa 4. Musta valkoisin merkein, naaras, ikä arviolta 2–4 vuotta. Populaatiokissa, tiine tullessaan eläinsuojeluyhdistykselle. Koulutettavista kissoista eniten liikkeessä, käyttäytymisen topografiassa paljon muutoksia. Välillä rento ja leikkisä, välillä pysähtyi tuijottamaan liikkumatta.

2.3. TYÖTURVALLISUUS

Arkojen ja aggressiivisesti käyttäytyvien kissojen kanssa uhkana on purema- ja raapimisvammat sekä kissan karkaaminen. Lisäksi on huomioitava välilliset traumamahdollisuudet sekä ihmisen että eläimen kannalta: ihmisen kompastuminen kissaa väistäessä, kissan putoaminen kiipeilypuusta, törmääminen mikäli kissa kokee tarvetta paeta sekä ihmisen refleksinomaisista liikkeistä johtuvat osumat. Kissan terveyden osalta tulee hoitolaolosuhteissa ottaa huomioon tarttuvien tautien eläimestä toiseen siirtämisen ehkäiseminen huolehtimalla hygieniasta; Käsineet ja käsidesin käyttö, vain

kissojen hoitoon tarkoitetut vaatteet ja kenkien puhtaus sekä käytettyjen välineiden huolellinen puhdistus ja desinfiointi käyttökertojen välillä.

Kissan puremajäljet ovat pistomaisia, syvällekin uppoavia haavoja, jotka läpäisevät eri kudoksia helposti. Kissanpuremat osuvat usein raajoihin ja 40–80 % kissanpuremista tulehtuu ja vaatii varhaisen antibioottihoidon (Seppänen, 2010). Pureman välttämiseksi on tärkeää seurata kissan käyttäytymistä ja ennakoida sen toimintaa. Seuraavassa on lueteltuna keinoja välttää purema- ja raapimisvammoja riippuen siitä, mistä kissan aggressiivinen käyttäytyminen johtuu

- Silitä kissaa vasta, kun se itse lähestyy ja on valmis silitettäväksi
- Vältä äkkinäisiä liikkeitä
- Pidä kissaan riittävästi etäisyyttä
- Tunnista kissan stressieleet (liite 1)
- Valitse lelu, joka tarjoaa riittävästi etäisyyttä kissan ja leikittäjän välille, esimerkiksi kepin tai narun päässä olevat lelut
- Vältä vahvistamasta aggressiivista leikkiä

(RSPCA, 2022)

Kissan karkaaminen on mahdollista häkkiin mentäessä ja sieltä poistuttaessa sekä siivouksen yhteydessä, kun hiekkalaatikko siirretään häkistä ulos ja takaisin sisään ja kun ruoka- ja vesikupit puhdistetaan ja täytetään. Turhaa häkin ovesta kulkemista tulee välttää ja katse tulee mahdollisuuksien mukaan pitää kissassa, jotta sen siirtyminen ovea kohti huomataan ajoissa ja häkistä poistuminen ehditään estää. Mikäli kissa pääsee karkuun, on ensisijaisesti varmistettava, ettei se karkaa ulos saakka. Toisena varmistetaan, ettei kissa pääse muiden häkkeihin. Kissan kiinniotossa tulee huolehtia, ettei kissa pääse puremaan tai raapimaan tai loukkaa itseään yrittäessään vältellä ihmistä.

Siivoukseen kuuluu hiekkalaatikon puhdistus, ruoka- ja vesiastioiden puhdistus ja täyttö, lattian lakaisu sekä kiipeilypuiden, petien ja muiden tekstiilien puhdistaminen karvoista sekä sen varmistaminen, ettei kissa ole tehnyt niihin tarpeitaan tai läikyttänyt niille vettä. Näiden toimien aikana tulee seurata kissan käyttäytymistä vaaratilanteiden tunnistamiseksi. Korkealla oleva kissa voi pyrkiä raapimaan häkissä olevan ihmisen päätä ja kasvoja, matalalla tai piilossa oleva kissa voi tavoitella liikkuvia raajoja kynsillään. Ihmisystävälliset kissat voivat pyrkiä hyppäämään ihmisen olkapäille ja näin tehdessään

aiheuttaa tahattomia raapimisvammoja. Aikaisempi lista puremis- ja raapimisvammojen välttämiseksi on hyvä huomioida jatkuvasti.

Leikittämisen suunnittelussa on otettava huomioon kissan tapa vaania saalista ja leikkiä sillä. Hyviä leluvaihtoehtoja ainakin alkuun, kun kissaan ja sen leikkityyliin vasta tutustutaan, ovat pidemmät tikut ja narulelut, joiden avulla leikittäjän kädet pysyvät etäällä kissasta. Mikäli kissalla on taipumus purra ja syödä kiinni saamaansa lelua, on valittava leluja, joista ei synny tukehtumis- tai suolitukosvaaraa.

2.4. VALMISTELUT

Koulutusprosessiin valitut kissat valikoituivat eläinsuojeluyhdistyksen työntekijän toiveesta ajatuksella, että nämä neljä kissaa tarvitsivat erityistä huomiota. Kaikki neljä kissaa olivat arkoja ja niiden mahdollisuus löytää uusi koti heikompi kuin kissojen, jotka olivat ihmisystävällisempiä ja joiden käyttäytymisessä oli nähtävissä taipumista hakeutua ihmisen seuraan. Valikoituneet kissat eivät olleet täysin aggressiivisia, vaikka ilmensivätkin jonkin verran aggressiivista käyttäytymistä. Kun koulutettavat kissat olivat valikoituneet, oli pohdittava kameran sijoittuminen. Koulutettavien kissojen häkit olivat pienet ja käytävätilat niiden ulkopuolella ahtaat, joten oli haastavaa tai mahdotonta löytää sellainen kuvausasetelma, jossa kuvaan saisi sekä kouluttajan että kissan. Pääpaino kuvauksessa oli kissan kuvaamisessa, jotta näiden käyttäytyminen saataisiin tallennettua.

2.5. KOULUTUSSUUNNITELMA

Koulutussessiot aloitettiin häkeistä 1–3, viimeisenä häkki numero 4, joka sijaitsi eri kerroksessa. Suunnitelmana oli ensin tarkkailla häkin ulkopuolelta kahden minuutin ajan kissan toimintaa. Seuraavaksi kouluttaja siirtyi siivoamaan kissan häkkiä, jonka jälkeen oli vuorossa kuuden minuutin leikitys, jota seurasi neljän minuutin passiivinen vaihe, jolloin kouluttaja pysyi häkissä tarkkailemassa kissan käyttäytymistä. Lopuksi kouluttaja siirtyi häkin ulkopuolelle kirjaamaan ylös tärkeimmät tapahtumat sessiosta sekä tarkkailemaan vielä mahdollisia muutoksia kissan käyttäytymisessä.

Koulutussessioiden aikana oli tarkoitus käyttää kolmea erilaista lelua kutakin kahden minuutin ajan, huiska-/narulelua, pientä pehmolelua sekä palloa/hiirtä/rapinalelua. Häkkiin

ei menty, mikäli kissa heti siivouksen päätyttyä kouluttajan ollessa häkin ulkopuolella siirtyi syömään tai nukkumaan. Häkin numero 2 kissa vietti paljon aikaa makuulaatikossa, joten sen osalta koulutussessiot aloitettiin kissan ollessa laatikossa makuulla, mutta ei unessa. Häkkien 1 ja 4 kissat istuivat sessioiden alkaessa, häkin numero 3 kissa makasi kiipeilypuun ylätasanteella. Kaikki kissat olivat koulutussessioiden alkaessa hereillä ja tarkkailivat kouluttajan liikkeitä.

Leikittäessä pyrittiin herättämään kissan kiinnostus liikuttamalla leluja kissan läheisyydessä vaihtelevasti 10–50 cm etäisyydellä. Lelujen liike pidettiin vaihtelevana, välillä hyvin hitaita siirtymisiä pienellä alueella, välillä nopeampia nykäisyjä ja siirtymiä laajemmilla alueilla. Lelujen liikettä pyrittiin toistamaan lattia- ja seinäpinnoilla sekä kiipeilytasojen pinnoilla. Leikittäessä pyrittiin välttämään sitä, että lelu koskettaisi kissaan ilman, että kissa itse pyrkii koskemaan leluun.

Koulutuksen etenemistä oli tarkoitus seurata mittaamalla, kauanko aikaa kuluu, ennen kuin kissa osoittaa liikettä kouluttajaa kohtaan sekä kouluttajan ja kissan välisen etäisyyden muutosta.

2.6. TOTEUTUS

Häkeissä 1 ja 4 kuvaaminen tapahtui häkin sisäpuolelta, häkeissä 2 ja 3 sekä sisä- että ulkopuolelta. Häkin ulkopuolelta kuvaaminen vaikeuttaa kissan käyttäytymisen tulkitsemista, koska pienimmät muutokset käyttäytymisessä on hankala huomata etäältä verkkoseinän takaa.

Ensin kouluttaja tarkasteli häkin ulkopuolella 4 minuutin ajan kissan käyttäytymistä. Sen jälkeen kouluttaja siirtyi siivoamaan häkkiä. Häkin siivoukseen ja ruoka- ja vesikuppien puhdistukseen ja täyttämiseen kului keskimäärin seitsemän minuuttia per häkki. Siivouksen jälkeen oli aktiivisen koulutussession vuoro eli kuuden minuutin ajan leikitystä yhdellä tai useammalla eri lelulla. Kuuden minuutin jälkeen kouluttaja passivoitui neljän minuutin ajaksi tarkkailemaan kissan käyttäytymistä häkistä käsin. Tämän jälkeen kouluttaja siirtyi häkin ulkopuolelle vielä kahden minuutin ajaksi kirjaamaan ylös avainsanat sessiosta ja seuraamaan kissan käyttäytymistä. Sama toteutettiin neljänä päivänä jokaisen kissan kohdalla, paitsi kissa numero 3., joka siirtyi toisen eläinsuojeluyhdistyksen omistukseen kolmannen koulutuspäivän jälkeen.

Käytettävien lelujen suhteen pääpaino oli lopulta erilaisissa naru- ja huiskaleluilla, jotka oli kiinnitetty kepin päähän. Osa kissoista käytti voimakkaasti tassujaan ja kynsiään leluja tavoitellessaan, joten leluvalinta tehtiin turvallisuussyistä, jotta välttyttäisiin raapimisvammoilta. Leikittämisen aloittamiseen ei määritelty kissalta mitään tiettyä käyttäytymistä, mutta mikäli kissa vetäytyi, väisti, murisi tai sähisi, leikittämisen aloitusta viivytettiin. Leikittämisen aloittaminen tapahtui ei-kontingenttina vahvistamisena eli se ei ollut riippuvaista tietyistä reagoinnista, mutta leikittämistä ilmeni, kun vetäytymistä, murinaa tai sähinää ei ilmennyt. (Tuomisto, Parkkinen, Parkkisenniemi, 2020) Koska pyrkimyksenä oli lisätä kouluttajaa kohti suuntautuvaa liikettä, leikittämisen aikaansaaminen poispäin liikkumisella olisi ollut ristiriidassa tavoitteen kanssa.

Koulutussessioiden aikana kuluvan ajan seuranta osoittautui toisinaan haastavaksi. Osa leikityssessioista venyi aiottua pidemmäksi etenkin, jos kissa vastasi leikitykseen hyvin ja muutosta käyttäytymisessä oli havaittavissa. Aikaa seurattiin koulutussessiosta riippuen puhelimesta, videon aikalaskurista tai rannekellosta.

2.7. MITTAUS

Kouluttajan ja kissan välisen etäisyyden mittaaminen kolmiulotteisessa tilassa arkojen ja osittain aggressiivisten eläinten kanssa osoittautui mahdottomaksi suorittaa. Videoilta on sen sijaan nähtävissä kyllä kouluttajaa kohti tai kouluttajasta poispäin suuntautuvia liikkeitä, joiden määrää on mahdollista laskea. Samoin oli mahdollista kirjata ylös, kauanko aikaa kului ennen kuin kissa osoitti merkkejä leikin aloittamisesta tai kauanko aikaa kului, että kissa alkoi tavoitella lelua tai liikkua lelun perässä kohti kouluttajaa.

Mittaukseen laskettavaksi liikkeeksi määriteltiin liike, jossa jokin kissan kehon osa liikkuu lelua kohti. Esimerkiksi jos kissa ojensi tassunsa ja kosketti lelua kerran, laskettiin yksi liike, samoin jos kissa ojensi tassunsa ja kosketti lelua useamman kerran, laskettiin yksi liike. Jos kissa ojensi tassunsa ja kosketti lelua, veti tassunsa takaisin ja ojensi uudelleen, laskettiin kaksi liikettä. Myös pään liikuttaminen kohti lelua laskettiin liikkeeksi sekä isommat vartalon liikkeet.

3. TULOKSET

3.1. KISSA 1

Sessio 1.

Ensimmäisestä leikityssessiosta puuttuu video, joten havainnot perustuvat pelkkiin muistiinpanoihin. Leikityksen alkaessa kissa oli makuulla, mutta siirtyi istumaan kiipeilypuun alatasen alle. Kissa seurasi lelua (keppi, joka päähän oli kiinnitetty pitkä häntämäinen kangassuikale) ja kättä katseellaan, mutta ei suunnannut liikkeitä näitä kohti. Sen sijaan kissa käänsi päänsä poispäin kolmesti. Kuuden minuutin leikityksen jälkeen kouluttaja passivoitui neljäksi minuutiksi ja kissa pysyi tämän ajan paikallaan. Kouluttajan poistuttua häkistä kissa vaihtoi paikkaa, tutki hetken häkissä ollutta lelua ja asettui sitten makuulle.

Sessio 2.

Kouluttaja istuu taas häkin lattialle, kissa on sijoittuneena kiipeilypuun tason alle. Kissa kumartuu kahdesti lelua kohti, sen pupillit ovat suuret, viikset jännittyneet ja korvat osoittavat hieman sivuille. Minuutin kuluttua kissa siirtyy kauemmas kiipeilypuun tolpan taakse, räpyttelee silmiään ja katselee taakseen ja ylös seinälle sekä kiipeilypuun tasolle. Kissa seuraa vaihtelevasti katseellaan lelun liikettä ja kääntelee hieman päätään sekä vartalon etuosaa lelun liikkeiden mukaan, ei kuitenkaan lähesty lelua. Alun kahden lelua kohti suuntautuneen pienen kumartumisen jälkeen kissa ei tee liikkeitä lelua kohti.

Neljän minuutin tarkkailun aikana kissa siirtyy hitaasti kiipeilypuun keskitason kautta ylätasanteelle. Kissa liikkuu matalana, korvat pystyssä ja silmät rentoina. Se siristeli silmiään kouluttajalle, mutta ei lähestynyt tätä. Kouluttajan poistuttua tarkkailujakson jälkeen häkistä kissa liikkui ja haisteli pintoja, kävi tarpeillaan ja alkoi syödä.

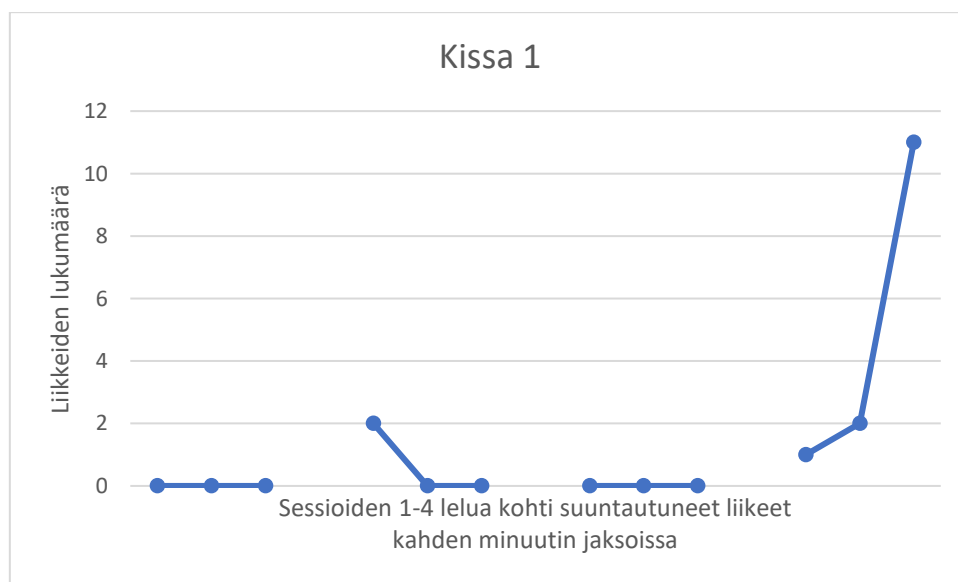
Sessio 3.

Kissa siirtyy jälleen session alkaessa häkin nurkkaan kiipeilypuun tolppien taakse. Se seuraa lelun liikettä katseellaan, pupillit ovat suuret, korvat pystyssä ja hieman sivuille taipuneet. Kuuden minuutin leikityksen aikana kissan käyttäytymisessä ei tapahdu juurikaan muutoksia, se istuu paikallaan ja seuraa lelua katseellaan. Kun lelu liikkuu kissan lähelle, se nojautuu kauemmas mutta ei käännä pois. Kissan kehon suunta muuttuu sen

mukaan, missä suunnassa lelu on pysyen lelua kohti, mutta kissa ei lähesty lelua eikä kouluttajaa. Neljän minuutin tarkkailujakson ajan kissa istuu paikallaan liikkumatta, tuijottaen eteensä. Kouluttajan poistuttua häkistä kissa siirtyi kiipeilypuun ylätasolle häkin ulkopuolella ollutta kouluttajaa kohti ja siristeli tälle silmiään. Hetken kuluttua kissa siirtyi syömään.

Sessio 4.

Kissa siirtyy jälleen häkin takaosaan, mutta seura lelun liikkeitä lelua kohti asettuneena ja nojautuen. Ensimmäisten neljän minuutin leikityksen aikana kissa suuntaa lelua kohti yhteensä kolme liikettä. Viimeisten kahden minuutin aikana, toisella lelulla leikitettynä (iso karvapallo narun päässä), kissa lopulta tarttuu leluun ja alkaa varovasti leikkiä, suunnaten lelua kohti 11 liikettä. Leikityksen loputtua kissa siirtyy tolppien takaa kiipeilypuun tasolle ja istuu näkyvillä. Se haistelee kouluttajan ojentamaa kättä liikkuen hieman lähemmäksi. Kouluttajan poistuttua kissa kiertää häkin haistellen ja alkaa leikkiä. Leikki jatkuu usean minuutin ajan.

3.2. KISSA 2

Sessio 1.

Leikityksen alkaessa kouluttaja istuu häkin lattialla, kissa on makuulla kiipeilypuun alaosassa olevassa laatikossa, jossa on yhdessä seinässä aukko. Aukko ei ole suoraan kouluttajaa kohti, joten kissan käyttäytymisen tarkka seuranta koulutussession aikana on haastavaa. Kissa seuraa lelun liikkeitä katseellaan ja päättään hieman käännellen. Pupillit ovat pääosin suuret ja korvat hieman sivulle kääntyneet, muutamia kertoja kissa siristelee silmiään hieman. Kuuden minuutin leikityksen aikana kissa tekee vain yhden liikkeen tassullaan kohti lelua, aivan leikityksen loppuvaiheessa.

Kouluttajan passivoituessa neljän minuutin tarkkailujaksolle kissan ilme rentoutuu, silmät ovat osin kiinni ja kissa siristelee, korvat ovat pystyssä. Kissa on pääosin suuntautunut kouluttajaa kohti, vaikka laatikosta, jossa kissa makoilee ei ole suoraa katsekontaktia kouluttajaan.

Sessio 2.

Leikityksen alussa kissa on jälleen laatikossa. Sen korvat ovat pystyssä, viikset hieman jännittyneet. Kissa seuraa leluna käytettävää tikkua katseellaan ja päättään käännellen. Minuutin jälkeen kissa liikuttelee tassuaan aavistuksen kohti lelua. Laatikon suuaukon sisäpuolelle lähelle kissaa vietyä lelua tavoitteli tassullaan ja suullaan. Kun lelua vedettiin taakse päin, kissa sähisi, sen pupillit laajentuivat ja kissa vetäytyi kauemmas. Muutos elekielessä tapahtui nopeasti ja lelun liikkeen jatkuessa kissa lipoi huuliaan, löi lelua tassullaan kynnet paljastettuina, samalla sähisten. Korvat olivat hieman sivulle päin suuntautuneet. Lelun siirtyessä kauemmas liikkumaan kissa seurasi sitä katsellaan, korvat edelleen aavistuksen sivulle suuntautuneita, kielellä lipoen. Kissa myös siristeli silmiään kertaalleen kauempana olevalle lelulle. Lelun jatkaessa liikkumista laatikon ulkopuolella kissa tavoitteli sitä ensin tassullaan ja sitten kurotti myös päänsä ulos laatikosta tavoitellen lelua suullaan. Mikäli lelu siirtyi laatikon suuaukolle, kissa vetäytyi kauemmas, mutta seurasi lelua sen siirtyessä etäämmälle. Käyttäytymisessä oli nähtävissä epävarmuutta kielellä lipomisena ja kouluttajaa kohti suuntautuvana vilkuiluna, mutta muuten kissa vaikutti rentoutuneemmalta, korvat olivat jälleen kääntyneet eteenpäin ja viiksien asento oli rento.

Vaihdettaessa kepin pään tilalle narussa oleva höyhenlelu kissa seurasi sen liikettä laatikon sisältä. Noin kahden minuutin jälkeen kissa alkaa tavoitella höyhenlelua tassullaan

ja kurottaa päänsä ulos laatikosta. Viimeisen minuutin kissa pysyy kuitenkin laatikossaan lelua tarkkaillen eikä tilannetta muuta, vaikka leikityksen lopuksi kissalle tarjotaan kaksi erilaista lelua laatikon edustalle.

Passiivisen tarkkailujakson aikana kissa makoilee laatikossa, siristelee välillä silmiään ja ojentaa tassun laatikon reunalle. Viimeisen minuutin aikana silmät painuvat hetkittäin lähes kiinni ja kissan pää vaipuu alemmas.

Sessio 3.

Aloittaessa kissa makoilee jälleen laatikossa. Kissa tavoittelee lelua ensimmäisen kerran alle puoli minuuttia leikityksen aloituksesta, mutta sähisee jälleen, kun lelua vedetään pois päin. Sähinä toistuu uudelleen kissan tavoitellessa lelua tassullaan. Kepin pää vaihdetaan höyhenleluun, jota kissa alkaa minuutin jälkeen tavoitella tassullaan. Ilme pysyy rentona eikä kissa enää sähise. Höyhenlelu saa kissan kurkottamaan useamman kerran etuvartalonsa ulos laatikosta, mutta kissa vetäytyy aina takaisin. Sen korvat pysyvät kääntyneinä eteenpäin, silmät siristelevät välillä.

Neljän ja puolen minuutin kohdalla kissa tulee kokonaan ulos laatikosta lelua seurattessaan. Se palaa laatikkoon muutaman sekunnin kuluttua, mutta kääntyy heti tavoittelemaan lelua pää ulkona laatikosta. Leikityksen päättyessä kissa kurottaa nappaamaan höyhenlelun itselleen. Sen omatoiminen leikki laatikossa jatkuu reilun minuutin, ennen kuin kouluttaja vaihtaa lelun toiseen, jottei kissa saa höyhenlelusta purtua irti itselleen haitallisia osia. Kouluttajan ollessa passiivinen kissa poistuu laatikosta useamman kerran, ensin varovaisemmin vain etuvartalollaan ja sitten rohkeammin kokonaan, käyden haistelemassa kahdesti kuvaavaa puhelinta sekä kouluttajaa, jonka sylistä kissa lopulta uskaltautuu nappaamaan höyhenlelun, jolla jää hetkeksi leikkimään kouluttajan eteen, ennen kuin palaa lopuksi lelun kanssa takaisin laatikkoon. Kissa myös syö lattialle pudotetun ruokanappulan. Kissa viettää reilut kaksi minuuttia ulkona laatikostaan.

Sessio 4.

Kouluttajan aloittaessa leikin kissa makaa kiipeilytelineen alalaatikossa, kuten aikaisemmilla kerroilla. Kissan pää on pystyssä, korvat eteenpäin suuntautuneet ja

silmät rennot. Kissa alkaa heti seurata katseellaan ja pään liikkeillä lelua. 22 sekuntia leikin aloittamisesta kissa tulee ulos laatikosta ja ryhtyy tavoittelemaan lelua tassullaan. Se viettää enemmän aikaa laatikon ulkopuolella lelua tavoitellen kuin laatikossa. Reilun neljän minuutin leikityksen jälkeen kissa kurottautuu haistelemaan kouluttajan kättä tämän ottaessa lelua lattialta. Haisteltuaan kättä hetken se vetäytyy takaisin laatikkoon siten, että pää jää kuitenkin ulkopuolelle ja se jatkaa lelujen tavoittelua. Kissa myös siristelee silmiään.

Kuuden minuutin leikityksen jälkeen kouluttajan muuttuessa passiiviseksi kissa jää istumaan laatikon ulkopuolelle kouluttajaa kohden ja jatkaa leluilla leikkimistä. Leikittyään lelulla kaksi minuuttia kissa lähestyy verkkoseinää häkin ulkopuolella olevan kameran kohdalta. Häkin ulkopuolinen häiriö saa kissan palaamaan laatikkoon, mutta se työntää päänsä heti ulos ja haistelee leluja ja siirtyy ulos laatikosta hetkeä myöhemmin.

3.3. KISSA 3

Sessio 1.

Leikityksen alkaessa kouluttaja istuu häkin lattialla, kissa kiipeilypuun ylätasolla. Kissa on kiinnostunut, pää ja korvat pystyssä hieman eteenpäin taittuneena, silmät rennot, seuraa lelun liikkeitä katsellaan ja päätä käännellen. Leluna käytettävän kepin Kepin päätä

liikutellaan aluksi noin 50 senttimetrin etäisyydellä kissasta häkin kalteriseinää vasten. Kalteriseinästä kuuluva ääni voi olla kissalle aversiivinen, mutta koska kissa on korkealla kiipeilytelineen tasolla kissan ja lelun välisen etäisyyden ylläpitämiseksi muiden kuin seinäpintojen käyttäminen ei onnistu.

Kahden ensimmäisen minuutin aikana kissa tekee kaksi selkeää pään liikettä lelua kohti. Kahden ja puolen minuutin jälkeen leluna käytetyn tikun asentoa muutetaan siten, että narunpätkä jää näkyviin. Narunpätkää liikutellaan kiipeilypuun tason reunaa pitkin, keppi tason alapuolella. Kissan pään liikkeet nopeutuvat ja se seuraa lelun liikettä tarkkaavaisesti. Kissan käyttäytyminen muuttuu ja se suuntaa seuraavien puolentoista minuutin aikana 14 liikettä lelua kohti. Lelua vaihdetaan hetkellisesti höyhenhuiskaan ja lelua kohti suuntautuvien liikkeiden määrä vähenee kahteen. Lelu palautetaan narunpätkään ja viimeisen kahden minuutin aikana leluun suuntautuu 19 liikettä.

Kuuden minuutin leikityksen jälkeen kouluttaja passivoituu tarkkailemaan kissan käyttäytymistä. Kissa kurkottelee hieman nähdäkseen tason reunan yli ja siristää kahdesti silmiään kouluttajalle, korvat rentoina pystyssä. Kolmen minuutin kohdalla kissa alkaa osoittaa vältteleviä eleitä; se kääntää päätään hieman poispäin kouluttajasta, korvat siirtyilevät sivulle ja alaspäin ja kissa alkaa painautua matalammaksi. Kissa ei kuitenkaan muuta asentoaan pysyvästi ja kouluttajan poistuessa kissa kohottaa päätään korvat pystyssä.

Sessio 2.

Kouluttaja istuu häkin lattialla ja kissa on jälleen kiipeilypuun ylätasolla makaamassa. Kissa seuraa tason reunan yli kouluttajan liikkeitä, korvat ovat hieman sivulle suuntautuneet. Leluna käytetään ensimmäisen session aikana käyttäytymisessä muutosta aikaan saanutta keppilelua, jonka päässä on narunpätkä. Kissa alkaakin seurata lelua katseellaan ja tavoittelee sitä tassullaan. Noin kahden minuutin jälkeen lelu vaihdetaan höyhenhuiskaksi ja ensimmäisestä sessiosta poiketen höyhenlelu saa toisen session aikana aikaan useita liikkeitä lelua kohti. Viidennen minuutin aikana lelu vaihdetaan kepin päässä narussa roikkuvaan pehmohahmoon, jota kissa alkaa tavoitella. Pehmon hallitseminen leikin ohjailemiseksi on haastavaa, koska saadakseen lelun ylätasolla olevan kissan ulottuville tulisi kouluttajan nostaa tikusta kiinni pitävää kättään tasoa korkeammalle, mikä saa kissan käyttäytymiseen aikaan muutosta. Kissa vilkuilee

kohoavaa kättä ja vetäytyy taaksepäin, vaikka jatkaakin lelun tavoittelua. Kouluttaja kokeilee liikutella pehmohahmoa kiipeilypuun alemmalla tasolla ja kissa osoittaa lelua kohtaan kiinnostusta kurottaen vartalonsa etuosaa ylätason reunan yli. Siirtyminen ylätasolta alatasolle ja lähemmäs kouluttajaa on kuitenkin liikaa ja lelua kohti suuntautuvien liikkeiden määrä taukoaa, kunnes leikityksen suunta palautetaan ylätasoa kohti.

Neljän minuutin tarkkailujakson alkaessa kissa kurkottelee päätään ylätason reunan yli ja siristelee silmiään kouluttajalle. Korvat ovat rennosti eteenpäin ja minuutin tarkkailun jälkeen kissa hieroo leukaperiään tason reunusta vasten ja kääntelee päätään silmät rennosti puoliksi kiinni. Kissa katsoo kouluttajaa pää kallellaan, korvat eteenpäin kääntyneinä, silmät hieman siristyneinä ja silmiään välillä sulkien.

Sessio 3.

Leikityssessio aloitetaan samasta alkuasetelmasta kuin sessiot 1 ja 2, kissa on asettautuneena kiipeilypuun ylätasolle ja kouluttaja istuu lattialla. Kissa alkaa leikkiä heti ja liikkuu ylätasolla tavoitellen lelua sekä tassuillaan että suullaan. Kissa kallistelee päätään puolelta toiselle, kiertää vartaloaan tavoitellessaan lelua tassuillaan, korvat ovat suuntautuneet eteenpäin.

Kuuden minuutin session päätteeksi kouluttajan passivoituessa tarkkailemaan kissan käyttäytymistä, kissa kieriskelee ylätasolla kyljellään ja osittain selällään maaten, hieroen leukaperiään tason reunoja vasten ja roikottaen päätään reunan yli lelua ja kouluttajaa kohti. Kissa käyttää muutaman sekunnin tassunsa pesemiseen.

Kissan kanssa ei voitu toteuttaa neljättä koulutussessiota, sillä kissa siirtyi toisen eläinsuojeluyhdistyksen omistukseen.

3.4. KISSA 4.

Kissa oli siirtynyt Tesylle tiineenä ja sai pennut ollessaan eläinsuojeluyhdistyksen omistuksessa. Kissa oli osoittanut voimakasta aggressiivisuutta pentujen synnyttyä. Aggressiivisuus oli ilmentynyt voimakkaana ihmistä kohti hyökkäämisenä, raapimisyrityksinä ja sähisemisenä. Pentujen kasvaessa käyttäytyminen oli tasaantunut ja kissa oli alkanut osoittaa jopa leikkimiskäyttäytymistä. Koulutuksen aikana kissa ei antanut koskea itseensä. Pennut vieroitettiin koulutusprosessin aikana siten, että ensimmäisellä koulutuskerralla pennut olivat paikalla ja loput koulutussessiot emo oli yksin. Emon käyttäytymisessä tapahtui selvä muutos pentujen lähdettyä. Kissan liikkuminen väheni ja paikallaan oleminen lisääntyi. Häkkiä siivotessa pystyi havaita, että myös syöminen ja juominen vähenivät ja sen seurauksena kissa teki vähemmän tarpeita.

Sessio 1.

Leikityssession aluksi kissa on nurkassa kiipeilypuun takana. Ensimmäisen minuutin aikana kissa tavoittelee lelua 14 kertaa ja passivoituu sitten hetkeksi, jolloin kaksi pentua osallistuu leikkiin. Emon ilmeet eivät juurikaan muutu, sen käyttäytyminen on lelun tavoittelua lukuun ottamatta hyvin tasaista ilmeiltään ja eleiltään.

Pennut harhautetaan kauemmas ja emon leikitys jatkuu. Kissa seuraa hetken ajan lelua aktiivisesti koko vartalollaan, nousten muun muassa kiipeilypuuta vasten. Pennut

osallistuvat jälleen leikitykseen ja emo siirtyy niin, että myös kameraa täytyy kääntää. Emo siirtyy toisen kiipeilypuun taakse, mutta osallistuu sieltä yhä leikitykseen. Leikityksen loppuvaiheessa emo liikkuu tilassa hieman, mutta palaa sitten takaisin kiipeilypuun taakse ja kiipeää keskitasolle, missä alkaa peseytyä. Neljän minuutin tarkkailuvaiheen aikana emo kurottautuu kiipeilypuun tason reiästä, roikkuu siinä hetken pää alaspäin ja pudottautuu sitten lattialle, kiipeää takaisin ylös ja alkaa tavoitella omaa häntäänsä.

Sessio 2.

Ensimmäisen ja toisen koulutuskerran välillä pennut on vieroitettu emostaan.

Session alkaessa emo makaa kiipeilytelineen toiseksi ylimmällä tasolla. Ensimmäisen kahden minuutin aikana se seuraa lelua katseellaan ja päättään kääntelemällä, mutta kehon asento ei muutu eikä kissa tavoittele lelua kertaakaan. Leikityksen jatkuessa se alkaa kuitenkin yhtäkkiä tavoitella lelua ja liikkuu kiipeilypuun eri tasoilla ja lattialla. Kissa kuitenkin pysyttelee etäällä kouluttajasta.

Leikityksen keskivaiheilla kissa on aktiivinen, mutta loppua kohti se alkaa jälleen passivoitua. Viimeisen kahden minuutin aikana kissa tavoittelee lelua, mutta selvästi vähemmän ja lopuksi se siirtyy jälleen kiipeilypuun tukien taakse.

Neljän minuutin tarkkailujakson aikana kissa vaihtaa muutaman kerran paikkaa siirtyen pois kiipeilypuun takaa makaamaan puun tasolle kouluttajaa kohti vinosti suuntautuneena. Tarkkailujakson lopussa kissa kellahtaa kylkimakuulle ja alkaa peseytyä.

Sessio 3.

Kolmannen session kohdalla iskee epäonni ja kuvauslaitteesta loppuu virta hieman ennen kuin neljä minuuttia leikitystä on täynnä.

Ensimmäisen minuutin kissa makaa jälleen passiivisena, tällä kertaa kiipeilypuun alla lattialla. Sen jälkeen kissa alkaa pienin liikkein tavoitella lelua, siirtyen aika nopeasti lelun perässä kiipeilypuun tasolle ja taas lattialle. Leikityksen keskivaiheella kissa seuraa lelua tasaisen rauhallisesti tavoitellen sitä tassuillaan ja käyttäen liikkeissä koko vartaloaan. Juuri ennen videon loppua kissa alkaa rapsuttaa kaulaansa. Muistiinpanojen perusteella loppua kohden kissa jälleen passivoituu eikä enää vastaa leikitykseen.

Sessio 4.

Heti leikityksen aluksi kissa tavoittelee lelua kertaalleen, jonka jälkeen se jähmettyy tuijottamaan kuvaavaa kannettavaa tietokonetta. Minuutin tuijottamisen jälkeen tietokone siirretään lähemmäs kissaa tämän haisteltavaksi ja kissa tutkiikin konetta puolen minuutin ajan, jonka jälkeen tietokone siirretään takaisin paikalleen.

Leikityksen keskivaiheilla kissa osallistuu aktiivisesti, se tavoittelee lelua ja liikkuu kiipeilypuun tasoilla. Neljän minuutin jälkeen leikkiminen vähenee ja kissa siirtyy puun takaosaan. Se osallistuu leikkiin vielä jonkin verran, mutta asettuu sitten makuulleen kameraa kohti suuntautuneena ja pysyy neljän minuutin tarkkailujakson ajan paikallaan.

4. POHDINTA

Neljästä kissasta kolmen käyttäytymisessä tapahtui muutoksia leikityssessioiden aikana, neljännen kissan käyttäytymisen muutokseen voidaan olettaa vaikuttaneen pentujen vieroittaminen ja niistä erottaminen. Muutokset, joita sessioiden aikana tai jälkeen tapahtui, olivat kissakohtaisesti merkittäviä. Kissa numero 1 alkoi sessioiden myötä leikkiä häkkiin jätetyillä leluilla, kissa numero 2 siirtyi neljännen session aikana aivan kouluttajan lähelle ja kissa numero 3 asento muuttui jännittyneestä rentoon sen makoillessa vatsa ylöspäin ja pesten tassuaan. Kissa numero 4 käyttäytymiseen ei aikaansaatu toivottuja vaikutuksia leikittämisellä, vaikka kissa vastasi leikittämiseen jokaisen session aikana.

Mikäli vastaavia kissan ehdoilla tapahtuvia leikityssessioita jatkettaisiin säännöllisesti päivittäin, voidaan tulosten perusteella olettaa, että leikittäjää kohti suuntautuva liike lisääntyisi ja kissan käyttäytyminen muuttuisi rennommaksi. Tätä voitaisiin tutkia tarkemmin jakamalla kissojen käyttäytymisen topografia toivottuihin (positiivinen) ja ei-toivottuihin (negatiivinen) ryhmiin, joiden avulla mitata, lisääntyykö kouluttajaa kohti suuntautuva toivottu positiivinen kesikäyttäytyminen koulutussessioiden edetessä. Kategorioihin kirjattaisiin käyttäytymiset, joita kissat ilmentäisivät sessioiden aikana. Jaottelussa hyödynnettäisiin kissan elekielen tuntemusta.

Positiivisessa kategoriassa olisi silmien siristely, lelun tavoittelu ilman aggressiivisuutta, kouluttajan haisteleminen, leukaperien hierominen esineitä vasten, kylki- ja selkämakuu, peseytyminen, ruokailu ja tarpeiden teko. Negatiivisessa kategoriassa olisi sähinä, murina, jännittyneenä matalaksi painautuminen, pois päin kääntyminen, etäämmälle siirtyminen, lelun tavoittelu aggressiivisesti ja jähmettyminen. Vertaamalla kategorioiden liikkeiden lukumäärien muutosta sessioiden edetessä voitaisiin nähdä, johtaako leikittäminen kasvamaan määrään positiivista käyttäytymistä, joka usein johtaa kissojen nopeampaan adoptioon kissan ollessa kesympi ihmistä kohtaan.

Harjoitustyön leikityssessiot vaikuttivat positiivisesti kissan ennakko-odotuksiin ihmistä kohtaan, mikä oli havaittavissa etenkin kissan numero 2 kohdalla. Tämä tuli viimeisellä koulutuskerralla ulos makuulaatikostaan odottamaan kouluttajan saapumista häkkiinsä.

Kissan numero 3 kohdalla oli mielenkiintoista huomata, että pelkkä kouluttajaa kohti suuntautuvien liikkeiden määrän laskeminen ei kertonut kissan käyttäytymisessä tapahtuvista suotuisista muutoksista. Kyseisen kissan kohdalla viimeisen session liikekäyrä on laskeva, joka yksinään kertoisi kissan muuttuneen passiiviseksi.

Todellisuudessa kissa toteutti saalistuskäyttäytymistään: saatuaan saaliin kiinni eli leikittyään riittävästi kissa siirtyi lepäämään ja peseytymään. Peseytyminen ja rentona kyljellään ja selällään makoilu ovat käyttäytymisen muotoja, joita kissa ei voi toteuttaa ollessaan peloissaan ja pyrkiessään suojautumaan kokemaltaan uhalta.

Kissojen käyttäytymisen muuttumisen taustalla oli todennäköisesti oppiminen siihen, että tässä kyseisessä kontekstissa (häkki, järjestys, jossa asiat tapahtuvat eli ensin häkin siivous, sitten läsnäolo, leikittäminen, tietyt häkissä olevat esineet, taustääänet, lelut ja itse leikittäjä) paikalle saapuva ihminen johtaa tilanteeseen, jossa ei tapahdu mitään epämiellyttävää, mutta on mahdollista, että tapahtuu jotain miellyttävää eli mahdollisuus leikkimiseen. Kontekstioppiminen voi olla eläinhoitolasta adoptoitaville kissoille sekä hyvä että huono asia. Mikäli uudessa kodissa voidaan luoda samankaltaiset olosuhteet kuin missä oppimista on tapahtunut hoitolalla, voi toivottu käyttäytyminen siirtyä melko helpostikin uuteen kotiin. Toisaalta taas on tiedossa, että yksilö voi liittää kontekstiin tekijöitä, joiden havaitseminen ja toisintaminen on haastavaa ja tällöin alkuperäisessä kontekstissa tapahtunut oppiminen ei toistukaan enää uudessa tilanteessa, jossa puuttuu osia alkuperäisestä kontekstista. Uudessa ympäristössä on mahdollista luoda uusi konteksti, jota voidaan vähitellen laajentaa koskemaan uuden perheen normaalia elämää. (Chance, P. 2014)

Jälkikäteen pohdittuna tutkimuksessa olisi voinut luoda yhdenvertaisuutta hankkimalla kaikkia kissoja varten samanlaiset lelut. Nyt leluina käytettiin saman lelukategorian leluja, mutta eroja oli silti. Esimerkiksi yhdessä lelussa kepin päässä olleessa kankaassa oli kulkunen, jonka ääni saattoi olla kissan mielestä jännittävä. Osalla kepin päässä oli ohut naru, osalla paksumpi kangas. Jollain oli höyheniä, jollain helmiä ja niin edelleen. Leikittämistyylit pyrittiin pitämään samankaltaisina, mutta kissojen sijoittuminen häkeissään vaikutti siihen, miten leikki lopulta toteutui.

Tutkimukseen osallistui neljä kissaa, joista jokaisen kanssa leikittiin suunnitelman mukaisesti. Leikittämisen positiivisten hyötyjen osoittamiseksi olisi voinut olla verrokkiryhmä, jonka kissoille olisi esimerkiksi luettu ääneen kuusi minuuttia leikittämisen sijaan. Näin olisi voitu verrata, onko leikittämisellä vaikutusta vai riittääkö pelkkä ihmisen läsnäolo muokkaamaan kissan käyttäytymistä. Lisäksi tutkimuksen leikitykset tapahtuivat suljetussa häkissä, jossa kissa ei voinut siirtyä leikittäjästä kovin kauas. Uuteen kotiin adoptoiduilla kissoilla on todennäköisesti käytössään enemmän tilaa, jolloin ne myös pääsevät alkutilanteessa kauemmas leikittäjästä.

Jälkikäteen videoita katsoessa monessa kohdassa mietin, miksi en keskeyttänyt leikkiä tai etsinyt toisenlaista lelua. Esimerkiksi kissa numero 2, jonka makuulaatikkoon oli haastavaa nähdä, reagoi yhdessä sessiossa liian lähelle vietyyn leluun voimakkaan aggressiivisesti. Tästä käyttäytymisestä huolimatta jatkoin leikitystä vain muutaman sekunnin viiveellä sen sijaan, että olisin antanut kissalle pidemmän ajan palautua. Osa leikityshetkistä myös venyi tarkoitettua kuutta minuuttia pidemmäksi. Tämä huomioitiin liikemäärien laskussa, mutta tarkemmat ajanjaksot olisi voitu varmistaa esimerkiksi äänimerkin antavalla ajastimella.

Kaiken kaikkiaan harjoitustyö osoitti, että lyhyessäkin kohtaamisessa on mahdollista aikaansaada muutoksia eläimen käyttäytymisessä ja leikittäminen on hyvä keino aktivoida kissaa omaehtoiseksi toimijaksi passiivisen tarkkailijan sijaan. Leikittäminen aktivoi kissaa myös pitkäkestoisesti, vaikka vaikutukset eivät aina olleet nähtävissä koulutussession aikana.

LÄHTEET

Chance, P. (2013). *Learning and behavior*. Cengage Learning.

Fritz, J. N., Fletcher, V. L., Dyer, S. P., Carpenter, K. A., Skrbec, M. L., & Yankelevitz, R. L. (2022). Functional analysis and treatment of aggression exhibited by cats toward humans during petting. *Journal of applied behavior analysis*, 55(1), 169-179.

Kosonen, K. (2019). *Kodittomat eläimet 2018. Katsaus Suomen löytöeläintalojen toimintaan ja eläinsuojeluyhdistysten kissatilanteeseen*.

Lili Chin (2011). *Understanding Cat Behaviour*. Haettu 16.5.2022, <https://www.rspca.org.uk/webContent/staticImages/UnderstandingCatBehaviour.jpg>

RSPCA Australia (2022), *My cat is being aggressive towards me, what should I do?*. Haettu 16.5.2022, <https://kb.rspca.org.au/knowledge-base/my-cat-is-being-aggressive-towards-me-what-should-i-do/>

Seppänen, M. (2000). Eläinten puremat. *Duodecim* 116(10), 1073-1081.

Tuomisto, M. T., Parkkinen, L. & Parkkisenniemi, J. (2020). *Käyttäytymisanalyysin sanakirja* (5. painos). Suomen Käyttäytymistieteellinen Tutkimuslaitos.

Understanding cat behaviour

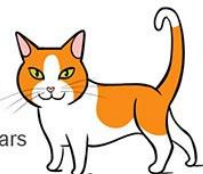
YOUR CAT'S BODY LANGUAGE CAN HELP YOU TO UNDERSTAND HOW THEY ARE FEELING

A happy cat

These cats are relaxed and happy.

1

Cat is standing, has a relaxed body posture, ears are in a natural position, tail is held upright with the tip of the tail curved, eyes are a normal shape, mouth is closed.

2

Cat is lying down, belly is exposed, body posture is relaxed, body is stretched out, ears are in natural position, eyes may be partly closed, mouth is closed.

3

Cat is sitting, body posture is relaxed, tail is held out loosely from body, ears are in natural position, eyes are a normal shape, mouth is closed.

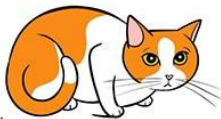

A worried cat

These cats are telling you that they are uncomfortable and don't want you near them.

1

Cat is in a crouched position, muscles are tense, body is held tightly, tail is tucked tightly into body, ears are slightly swivelled sideways, head is slightly lowered and tucked into body, pupils are dilated, mild tension shows in face.

2

Cats who are worried or anxious may hide.

An angry or very unhappy cat

These cats are not happy and want you to stay away or go away.

1

Cat is lying down, body is flattened, ears are flattened to the head, pupils are dilated, tail is held tightly into body, body is tense, limbs are held tight and close to body.

2

Cat is lying down, body is flattened, ears are flattened to the head and drawn back, body is slightly rolled over to one side, pupils are dilated, mouth is open and tense, teeth are showing.

3

Cat is standing, back is arched, body is held sideways, hair is raised, posture is tense, front paw is slightly lifted off the ground (ready to swipe if needed), ears are lowered and pointing out to the side, mouth is open and tense, teeth are showing, tail is tense.

Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals
Wilberforce Way, Southwater, Horsham, West Sussex RH13 9RS

www.rspca.org.uk [facebook.com/RSPCA](https://www.facebook.com/RSPCA) twitter.com/RSPCA_official

The RSPCA helps animals in England and Wales. Registered charity no: 219099. The RSPCA only exists with the support of public donations.

Illustrations: Lili Chin, © 2011. All rights reserved. With thanks to Julie Bedford, certified clinical animal behaviourist.